

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE KVALITEEDIAGENTUUR

Kutseõppe kvaliteedi hindamine Haapsalu Kutsehariduskeskuse käsitöö õppekavarühma hindamisaruanne

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

2021

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Üldosa	4
3. Käsitöö õppekavarühma analüüs hindamisvaldkondade lõikes	7
3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus.....	7
3.2. Õppimine ja õpetamine	10
3.3 Õpetajad.....	16
4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused käsitöö õppekavarühma osas	19

1. Sissejuhatus

Kutseõppe kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut ning suurendada kutsehariduse usaldusväarsust.

Kutseõppe kvaliteedi hindamine võimaldab

- saada koolil tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ja soovitusi selle arendamiseks ning kasutada sõltumatu välishindamise tulemusi kooli strateegilises juhtimises;
- informeerida huvigruppe (õppijad, töömaailm, riik, ühiskond laiemalt) kutseõppe vastavusest siseriiklike nõuete, arengukavalist eesmärkide, töömaailma vajaduste ja õppijate ootustega.

Hindamiskomisjoni eesmärk on analüüsida õppe kvaliteeti õppekavarühmas ning anda analüüsi põhjal soovitused õppe kvaliteedi parendamiseks. Hindamiskomisjoni analüüsi aluseks on õppekavarühma eneseanalüüs, õppe tulemuslikkuse näitajad õppekavarühma õppekavadel ning hindamiskülastusel kogutud andmed. Õppe kvaliteeti analüüsitakse hindamisvaldkondade kriteeriumide lõikes.

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) moodustas hindamiskomisjoni, kuhu kuuluvad õppekavarühmale vastava valdkonna tööandjate esindajad ning kutseõppe eksperdid. EKKA kooskõlastas hindamiskomisjoni koosseisu kooliga. EKKA juhataja korraldusega kinnitati hindamiskomisjoni koosseis:

Virge Prank-Vijard	kutseõppe ekspert, komisjoni esimees; Eesti Lennuakadeemia haridusteenuste spetsialist
Kersti Pärn	kutseõppe ekspert, komisjoni sekretär; FIE, juhtimiskvaliteedi konsultant
Anu Randmaa	tööandjate esindaja; MTÜ Rahvarõivas juhatuse liige
Ave Matsin	kutseõppe ekspert; TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili lektor, pärandtehnoloogia õppekava programmijuht, projektijuht

Hindamisprotsessi ja külastuse kirjeldus

Hindamiskomisjoni liikmed läbisid EKKA korraldatud kutseõppe kvaliteedi hindamise koolituse. Komisjoni liikmed töötasid läbi kooli eneseanalüüsi aruande. Hindamiskülastust ettevalmistava koosoleku käigus koostas komisjon esialgse külastuskava, mis kooskõlastati kooli ja EKKAga. Komisjoni liikmed leppisid kooli eneseanalüüsi aruande põhjal kokku täpsustamist vajavad teemad ning sellekohased küsimused iga vestluse jaoks. Komisjonis lepiti kokku tööjaotus ja ülesanded hindamiskülastuse ajaks.

Hindamiskülastus toimus perioodil 11.10.2021 – 13.10.2021:

- 11.10.2021 külastasid hindamiskomisjoni liikmed Anu Randmaa ja Ave Matsin käsitöö õppekavarühma (edaspidi ÕKR) praktikaettevõtteid Villakamber ja Haapsalu Pitsikeskus, kus tutvuti ettevõtte töökeskkonnaga ja vesteldi ettevõtete juhtidega. Komisjoni liikmed tutvusid 11.10.2021 ka ÕKR õppe- ja praktilise töö ruumidega, e-õppematerjalidega ning toimus tunnikülastus (tekstiilkäsitöö 1. kursuse tikkimise tund);
- 12.10 ja 13.10 toimusid vestlused videosilla vahendusel MS Teamsi keskkonnas.
- Komisjon viis läbi kõik ajakavas kokku lepitud vestlused ja tutvus ÕKR poolt esitatud lisadokumentidega.

Videovestlused kulgesid lodusalt, sest olid kooli ja hindamiskomisjoni poolt hästi ette valmistatud. Vestlustel osalejad tundsid oma vastutusvaldkonda ja olid kohtumiseks ette valmistunud. Probleeme ei esinenud.

Komisjoni liikmete ühised seisukohad väljenduvad käesolevas hindamisaruandes.

EKKA esitas esmase hindamisaruande koolile 17.11.2021. Kool teavitas 30.11.2021, et aruandele ei ole täpsustusi ega kommentaare. Komisjon esitas lõpparuande EKKAle 06.12.2021.

2. Üldosa

Kooli lühitutvustus

Allikas: kooli [koduleht](#), käsitöö õppekavarühma eneseanalüüsi aruanne.

Haapsalu Kutsehariduskeskus (HKHK) on riiklik kutseõppeasutus, mis tegutseb Uuemõisa Ehituskoolija Taebla Kutsekeskkooli järglasena alates 2005. aastast Läänemaal Haapsalu linnas Uuemõisas.

HKHK on elujõuline, edukas, uuendusmeelne, avatud ja koostööaldis kogukondlik hariduskeskus, kes pakub kutseõpet 12 erinevas valdkonnas kokku 30 erineval erialal ligi 800 õpilasele.

Suurenenud on kutseõppe erialadel õppijate arv ja vähenenud kutsekeskhariduse õppekavadel õppijate arv. Alates 2009. aastast on koolil koostööleping Astangu Kutser rehabilitatsioonikeskusega, kus korraldatakse keskuse õpilastele kutseõpet.

Kool on oluline partner regiooni ettevõtetele ja organisatsioonidele, aga ka teistele kutseõppeasutustele nii Eestis kui Euroopas. Koolil on koostöökontaktid 18 Euroopa riigis ja igal aastal suundub välismaale praktikale enam kui poolsada kooli õpilast.

Lisaks tasemeõppe pakkumisele on koolist saanud ka arvestatav ja populaarne täienduskoolituse keskus, kus korraldatavate kursuste spekter on väga lai – tööalastest kursustest huvitegevuseni. Täiskasvanute täienduskoolituses on viimasel kolmel aastal osalenud kokku 750 õppijat.

2019. aastal liitusid kooliga Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppijad ja õpetajad ning esimese kutsekoolina vabariigis alustati üldhariduse andmist põhikooli- ja gümnaasiumiastmes mittetatsionaarses õppevormis.

Kooli [arengukava](#) 2016-2021 sätestab **kooli strateegilised arengusuunad**:

- HKHK üldeesmärk: HKHK on omanäoline, parima kvaliteedi nimel edasipürgiv regionaalne elukestva õppe ideed kandev kutseõppeasutus.
- HKHK missiooniks on inimeste kutsealane koolitamine nende edukaks toimetulekuks tööelus ja elukestvas õppes.
- HKHK visioon 2020: Haapsalu Kutsehariduskeskus on:
 - omanäoline, hea mainega ja parima kvaliteedi nimel edasipürgiv uuendusmeelne kutseõppeasutus, milles õpetatav erialade valik on kooskõlas tööturu vajadustega;
 - saavutanud tuntuse ja tunnustatuse Eesti ettevõtete seas kui kool, kelle lõpetajad on alati kindla kvaliteedimärgiga;
 - rahvusvaheliselt tuntud kui kool, mille kogemusi levitatakse ka Euroopa teistes kutsekoolides.
- HKHK tunnuslause: HKHK – Hea Kool, Hea Kutse!

HKHK arengukava 2016–2021 strateegilised eesmärgid on:

- uuendusmeelne ja väärtustel põhinev juhtimine;
- muutunud ja uuenenud õpikäsitusest lähtuv õppe- ja kasvatustegevus;
- õppijakesksed õppetööd toetavad õpiabi- ja tugiteenused õpiväljundite saavutamiseks ning õppes osalemise kasv;
- mitmekesine huvitegevus ja teotahteline õpilasomavalitsus;
- professionaalne, väärtusi hindav ja motiveeritud töötajaskond;
- kool on hinnatud koostööpartner regiooni ja kutsehariduse arendamisel.

Ülevaade käsitöö õppekavarühma õppekavadest 2016-2021

ÕKR kuulub HKHK puidu- ja käsitöö osakonna (edaspidi PKO) koosseisu. Õppekavade arendamise eest vastutab ÕKR juhtõpetaja.

Tabel 1: Käsitöö õppekavarühma õppekavad 2016-2021 (allikas: käsitöö õppekavarühma eneseanalüüsi aruanne)

Õppekava nimetus	Kutseõppe liik	Kood EHS	maht EKAP	Rakenduse aasta	Õppevorm	link õppekavale, moodulite rakendus-kavadele
*tähistatud õppekava enam ei rakendata						
*Tekstiilkäsitöö	tase 4, esmaõpe	185517	120	2016	statsionaarne	kutsestandard aegunud
*Tekstiilkäsitöö valmistaja (osakutse käsitöövalmistaja kangakudumise alal)	tase 3, esmaõpe	134905	30	2016	mitte-statsionaarne	kutsestandard aegunud
*Silmuskuduja (osakutse)	tase 3, esmaõpe	194092	30	2018	mitte-statsionaarne	kutsestandard aegunud
Kangakuduja	tase 3, esmaõpe	202778	60	2018	mitte-statsionaarne	õppekava rakenduskava
Tekstiilkäsitöö (spetsialiseerumisega silmuskuduja erialale)	tase 5, jätkuõpe	214275	60	2019	mitte-statsionaarne	õppekava ja rakenduskava
Tekstiilkäsitöö	tase 4, esmaõpe	210257	120	2019	statsionaarne	õppekava rakenduskava

Käsitöö õppekavarühma õppekavadel õppijate arv 2016-2021

ÕKR õppijate ja lõpetajate arv on aastate lõikes olnud stabiilne, õppima tullakse erinevatest vajadustest lähtuvalt: nt professionaalsete oskuste arendamine ja/või täiendamine, spetsiifiliste oskuste arendamine, ettevõtlusoskuste arendamine jms. Õppekavadel õpivad täiskasvanud õppijad, vanuses 31–60 eluaastat.

Tabel 2: Õppekavarühmas õppijate arv (allikas: käsitöö õppekavarühma eneseanalüüsi aruanne)

Õppeaasta	Õppijate koguarv	Vastuvõetud	Lõpetanud
2016/2017	22	10	9
2017/2018	32	24	15
2018/2019	36	22	22
2019/2020	31	21	13
2020/2021	32	20	15

Tabel 3: Õppekavarühma õppijad erialarühmade lõikes (allikas käsitöö õppekavarühma eneseanalüüsi aruanne)

Õppekava nimetus	Õppe- rühm	Alusta- mise aasta	Alustas	Lõpeta- mise aasta	Õpib seisuga 30.08. 2021	Lõpetas
Tekstiilkäsitöö	KT-16	2016	10	2018		8
Tekstiilkäsitöö	KT-17	2017	14	2019		12
Tekstiilkäsitöö	KT-18	2018	11	2020		7
Tekstiilkäsitöö	KT-19	2019	12	2021		6
Tekstiilkäsitöö	KT-20	2020	10	2022	9	
Tekstiilkäsitöö valmistaja (osakutse käsitöö valmistaja kangakudumise alal)	TK-15	2015	10	2017		9
Tekstiilkäsitöö valmistaja (osakutse käsitöö valmistaja kangakudumise alal)	TK-16	2016	9	2018		7
Kangakuduja	TK-18	2018	9	2020		6
Kangakuduja	TK-20	2020	9	2022	8	
Silmuskuduja (osakutse)	SK-18	2018	10	2020		10
Tekstiilkäsitöö silmuskuduja	SK-19	2019	12	2021	1	9

3. Käsitöö õppekavarühma analüüs hindamisvaldkondade lõikes

3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus

Hindamiskriteeriumid

1. Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust.
2. Õppekavade moodulite rakenduskaardes on õpe kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

Analüüs

Õppekavaarendus

Õppekavarühmas (ÕKR) lähtutakse **koolitusvajaduse väljaselgitamisel** tööjõuvajaduse prognoosist, piirkondlikust ettevõtluse arengukavast ning õppijatelt, vilistlastelt, täienduskoolitusel osalejatelt ja käsitöövaldkonna ettevõtjatelt saadud infost. ÕKRis rakendatud õppekavad on esitatud tabelis 1. Erinevate kanalite kaudu kogutud koolitusvajaduse infot analüüsitakse kaks korda aastas juhtkonna arenguseminaridel, mis on komisjoni hinnangul piisav. Õppekavade koostamise ja uuendamise eest vastutab ÕKR juhtõpetaja koostöös vastava õppekava põhiõpetajatega. Kehtivate õppekavade arendamine on eesmärgistatud ja süsteemne ning toimub vajaduspõhiselt ja koostöös erinevate osapooltega. ÕKRis on selgelt teadvustatud tegevused, mis on suunatud mitmekülgsete oskustega käsitöölise ettevalmistamisele, ettevõtlusoskuste arendamisele ja käsitööettevõtja karjääri kujundamisele. Vestlustest õpetajate, õppijate ja vilistlastega selgus, et lähtuvalt õppijate endi soovist annab ÕKRi 3. taseme kangakuduja õppekava rohkem teadmisi ja oskusi, kui kutsestandard ette näeb.

Uute õppekavade arendamise fookuse osas on erinevad osapooled hetkel erinevatel seisukohtadel:

- Vestlusel ÕKR juhtõpetaja ja kooli õppedirektoriga selgus, et tulenevalt õppijate arvu vähenemisest ja õppijate soovist arendada konkreetseid käsitööoskusi (nt silmuskudumine, heegeldamine, kangakudumine vms) võiks ÕKR õppekavade arendamise fookus olla lühematel tasemeõppe õppekavadel: nt on plaanis 2023. aastal avada kangakuduja 5. taseme jätkuõppe õppekava ning koostöös tööandjatega plaanitakse koostada osakutse õppekavasid.
- Vestlusel käsitööettevõtjatega selgus, et pigem oleks oluline arendada õppijate ettevõtlusoskusi, mida komisjoni hinnangul saab süvendatult õpetada 5. taseme õppekavadel.
- Vestlusel ÕKR õpetajatega jäi kõlama mõte, et tuleks kaaluda olemasoleva kutsestandardi muutmist: nt võiks õmblemine olla õppekava kohustuslike moodulite hulgas, sest tegemist on tehnoloogiaga, mis kõik ülejäänud üheks seob; hetkel on kaheaastane õpe liiga killustatud erinevate tehnoloogiate õpetamisega, õppe sisu on liiga mahukas ning selle asemel võiks pigem olla süvenenum lähenemine mingis valdkonnas.
- Vestlusest õppijatega selgus, et nad ei toeta 4. taseme õppekava mahu vähendamist.

Komisjoni hinnangul ei ole mõttekas arendada osakutsete õppekavasid, sest osakutse õppekava on praeguse kutsestandardi järgi võimalik luua ainult 3. tasemel ja kahel erialal (silmuskudumine ja kangakudumine), kuid see ei võimalda saada iseseisvaks käsitöömeistriks. Samas on 5. taseme jätkuõppes võimalik spetsialiseeruda kõikidele erialadele, mida 4. tasemel õpetatakse. Osakutse õppekava loomine ei lahenda 4. taseme õppe probleeme õppijate vähesuse ja õppe sisu mahukuse

osas. Komisjon soovib arvestada õppekavaarenduses aspektidega, mis eristaksid selgelt 3. ja 5. taseme õpet ning võimaldaks õppima asujal teha oma tasemele ja oskustele vastava valiku.

Komisjon leiab samuti, et uute õppekavade arengufookuste määratlemiseks tuleks korraldada laiem aruteluring erinevate huvigruppide osavõtul, et ühiselt analüüsida, mis tasemel ja missuguseid õppekavasid on mõistlik piiratud ressursside tingimustes eelisarendada.

ÕKR eneseanalüüsist selgub, et hetkel rakendatavate õppekavade **valikõpingute moodulid** kavandatakse lähtuvalt käsitöö valdkonna trendidest, kutsestandardi valitavatest kompetentsidest, õppijate tagasisidet arvestades (nt tekstiiltrükk, digitaalne kudumismustrite koostamise programm, kodulehe koostamise õpetus e-müügi alaste oskuste õpetamiseks, kutsekvalifikatsiooni eksamit toetav moodul Portfoolio koostamine).

Õppijad on rahul, et nad saavad hääletuse teel valida, milliseid valikõpingute mooduleid soovivad läbida ja avatakse need moodulid, mis on antud grupi õppijate poolt arvuliselt kõige rohkem hääli saanud. Komisjoni hinnangul on õppekavade valikõpingute moodulid igati asjakohased.

ÕKR pakub nii tasulisi kui tasuta **täienduskoolitusi**. Riikliku täienduskoolituse tellimuse mõttes ei ole tegemist prioriteetse valdkonnaga, mistõttu taotleb ÕKR sihtgrupile vajalike koolituste rahastust projektidest või viib need läbi koostöös teiste ÕKRdega.

Täienduskoolituste planeerimisel jälgitakse mh OSKA raporti soovitusi. Näiteks on Läänemaa väikestele käsitöötetevõtetele mõeldes viidud läbi täienduskoolitusi, mis toetavad IKT oskuste, (veebi)turunduse ja nüüdisaegsete suhtlusplatvormide kasutamise oskusi.

Hindamisperioodil on läbi viidud 38 täienduskoolitust käsitöölise sihtrühmale, nendest 7 olid ainult käsitöö ÕKR täienduskoolitused, ülejäänud toimusid koostöös kooli teiste ÕKRdega. Näiteks toimusid teiste ÕKRdega koostöös järgmised koolitused: 2016. a. Käsitöötodete ja teenuste turundus (juhtimise ja haldus ÕKR), 2017. a. Käsitöoesemete pildistamine ja veebiturundus (audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine ÕKR), 2019. a. tekstiilide värvimise koolitus väikeettevõtjale (tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemise ÕKR).

ÕKR on proovinud teha koostöös Töötukassaga koolitust töötutele, mis osutus keeruliseks väljakutseks, sest osalenud sihtgrupp polnud motiveeritud.

Komisjon hindab kõrgelt fakti, et ÕKRis on leitud võimalused tasuta täienduskoolituse kursuste pakkumiseks käsitöötetevõtjate sihtrühmale, toetades sellega oluliselt ettevõtlusoskuste arengut valdkonna ettevõtjate hulgas.

Õppekavade moodulite rakenduskavad

HKHK arengukava 2016-2021 kohaselt on õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna olulisteks tegevussuundadeks moodulite rakenduskavade parendamine õpetajate koostöös, ühiste hindamisülesannete väljatöötamine, õppemeetodite mitmekesistamine, ettevõtlusõppe arendamine, aktiivõppe meetodite rakendamine terviklikuks õppe läbiviimiseks ja võtmepädevuste arendamiseks.

Komisjoni hinnangul on ÕKR oma õppetöö alaste arendustegevustega liikunud kooli arengukava tegevussuundadega samas suunas ja rakenduskavade arendamisega tegeletakse koostööselt: sisendit saadakse õppijatelt kas teema või mooduli tagasisidest või otse õppijatele suunatud rahuloluküsitlustest ning rakenduskavade koostamise ja muutmise protsessi on kaasatud ÕKR õpetajad.

Hindamisvestluste ajal olid kehtivate **õppekavade rakenduskavad** kodulehel ajakohastamata. Komisjonil oli võimalik lisaks kodulehel olevatele rakenduskavadele tutvuda ka 2021. sügisest rakendunud 4. taseme tekstiilkäsitöö õppekava moodulite rakenduskava tööversiooniga. ÕKR eneseanalüüsist selgub, et alates 2021/22. õppeaastast rakendatakse kõikides ÕKR õppekavades senise Karjääri planeerimise ja ettevõtluse aluste mooduli asemel moodulit Õpitee ja töö muutuvast keskkonnas, kuid kodulehel avalikustatud rakenduskavades see moodul ei kajastu. Samuti ei ole

õppekavadest leitavad valikõpingute moodulite Tekstiiltrükk ja Portfoolio rakenduskavad, mis on ÕKR eneseanalüüsis uute valikõpingute moodulina välja toodud.

ÕKR juhtõpetaja ja õppedirektori sõnul on üheks ajakohastatud rakenduskavade puudumise põhjuseks üleminek õppeinfosüsteemile Tahvel, mis ei võimalda tehniliselt õpetajate koostööd rakenduskavade uuendamisel. Seetõttu tehakse muudatusi rakenduskavades jooksvalt Google Drive dokumendis, kuid need pole avalikult kättesaadavad. ÕKR on rakenduskavade ajakohastamisega seotud probleemi eneseanalüüsis teadvustanud.

Komisjoni hinnangul on hinnatavate õppekavade rakenduskavades kirjeldatud **õppe- ja hindamismeetodid** asjakohased ja toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel. Vestlusest õppijate ja õpetajatega selgus, et õppetöös kasutatakse palju projektõpet ja kombineeritud õpiülesanded: nt tekstiilkäsitöö ja kangakudumise erialal on õpiülesandeks sõbakirjalise kanga kudumine: kavandamise ja kujutamise moodulis kangas kavandatakse, materjaliõpetuse tunnis värvitakse kavandist lähtuvalt sobivat tooni materjalid, kangakudumise moodulis kootakse kangas valmis ja õmblemise alusõppe moodulis õmmeldakse sellest kangast toode.

Heaks näiteks turunduse ja tootearenduse oskuste kombineeritud õpetamisest on 4. taseme tekstiilkäsitöö õppekaval Tekstiiltoodete ja -teenuste turunduse moodulis kavandatud hindamisülesanne – iseseisva individuaalse tootearendusprojekti teostamine –, mille raames kujundatakse ka toote hind; tööandjate hinnangul on tootearendusega seotud oskuste arendamine potentsiaalsele ettevõtjale väga oluline.

Komisjoni hinnangul on kombineeritud õpiülesannete ja projektõppe kasutamine õppetöö korralduses väga hea lahendus, sest võimaldab õppijal tajuda tervikut, hoida kokku oma aega; samuti arvestatakse sellise lähenemise puhul õppija personaalsusega ning toetatakse tema võtmepädevuste arengut.

ÕKR eneseanalüüsis selgub, et 4. taseme tekstiilkäsitöö õppekaval on rakendatud **ühist tagasisidestamist**, mis tähendab, et õppeaasta lõpus esitlevad õppijad kõiki õppeaasta jooksul tehtud praktilisi töid ning erialaõpetajad annavad ühiselt tagasisidet õppija arengule. Õppijad hindavad sellist lähenemist kõrgelt, sest nii saab ka ülevaate kaasõppijate töödest.

Komisjoni hinnangul väärrib tunnustamist, et ÕKRis arvestatakse õppe kavandamisel paindlikult konkreetse õppegrupi ja õppijate individuaalsete vajaduste ja/või **eripäraga**: nt õppemeetodi valik sõltuvalt õppegrupist, ratastoolis inimesele sobilikud õppevahendid (lual kangasteljed), kangakudumises võimaldatakse villatolmu allergiaga inimesel töötada teises klassis jms.

Järeldused

Tugevused

- Kehtivate õppekavade arendamine on eesmärgistatud ja süstemaatiline ning toimub vajaduspõhiselt ja koostöös erinevate osapooltega.
- Selgelt teadvustatud tegevused õppekavade arendamisel on suunatud mitmekülgsete oskustega käsitöölise ettevalmistamisele, ettevõtlusoskuste arendamisele ja käsitööettevõtja karjääri kujundamisele.
- Rakenduskavades kirjeldatud õppe- ja hindamismeetodid on asjakohased ja toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel (projektõpe, kombineeritud õpiülesanded, ühine tagasisidestamine, õppe kavandamisel õppegrupi ja/või õppija individuaalsete vajadustega arvestamine).
- Õppekavarühmas on leitud võimalused tasuta täienduskoolituse kursuste pakkumiseks käsitööettevõtjate sihtrühmale, toetades sellega oluliselt ettevõtlusoskuste arengut valdkonna ettevõtjate hulgas.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitused

- Õppekavarühmas tegeletakse jooksvalt kehtivate õppekavade rakenduskavade uuendamisega, kuid uuendatud rakenduskavad ei ole kodulehelt leitavad. Komisjon soovib pöörata tähelepanu rakenduskavade ajakohastatud versioonide avalikule kättesaadavusele kodulehel vaatamata tehnilistele probleemidele õppeinfosüsteemiga Tahvel ja avalikustada hetkel kehtivad rakenduskavad mõnd teist tehnilist lahendust kasutades.
- Vestlustest õpetajate, õppijate ja vilistlastega selgus, et lähtuvalt õppijate endi soovist annab kangakuduja 3. taseme õppekava rohkem teadmisi ja oskusi, kui kutsestandard ette näeb. Komisjon soovib arvestada õppekavarenduses aspektidega, mis eristaksid selgelt 3. ja 5. taseme õpet ning võimaldaks õppima asujal teha oma tasemele ja oskustele vastava valiku.

Arenguvõimalused

- Vestlustest erinevate osapooltega selgus, et arusaam uute õppekavade arendamise fookuse osas on õppekavarühmas erinev. Komisjon soovib korraldada laiema aruteluringi/ümarlaua, kuhu on kaasatud erinevate osapoolte esindajad (käsitööttevõtted, vilistlased, õpetajad, kutset omistav organisatsioon, teised kutsekoolid), et analüüsida ühiselt, mis tasemel ja missuguseid õppekavasid on mõistlik piiratud ressursside tingimustes eelisarendada.
- Uute 5. taseme õppekavade avamine annaks 4. taseme õppekavade lõpetajatele mitmekesisema spetsialiseerumise võimaluse.

3.2. Õppimine ja õpetamine

Hindamiskriteeriumid

1. Õppijate erialavalik on toetatud
2. Õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel
3. Õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel
4. Õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel töö ja praktilal lähtub õpiväljunditest
5. Õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad

Analüüs

Õppijate erialavaliku toetamine

Komisjoni hinnangul on potentsiaalsete õppijate teavitamine õppimisvõimalustest mitmekesine ja asjakohane:

- Kooli tutvustava boksi ollakse väljas erinevatel suurüritustel (Oskuste Öö, karjääri- ja töömessid, Valge Daami päevad, Mardilaat, ettevõtluspäevad); kooli kodulehel ja sotsiaalmeedias kajastatakse regulaarselt valdkonna tegevusi, avaldatakse erialade reklaami erialastes ajakirjades, kooli kodulehel on vilistlaste edulood jne.
- Igal sügisel tehakse arendusosakonna eestvedamisel vastuvõttust kokkuvõtted ja vajadusel tehakse muudatusi teavitustegevuse plaanis: nt tutvustati 2021. aastal käsitöö ÕKR erialade õppimisvõimalusi Kanal 2 telesaates "Tere tulemast".
- Vestlusest ÕKR juhtõpetaja ja õppedirektoriga selgus, et täienduskoolitustel osalejad peavad tasemeõppesse õppima asumist järgmiseks loogiliseks sammuks oma karjääris ja nii on üheks oluliseks õppimisvõimalustest teavitamise viisiks ka täienduskoolitustel osalejatele vastava info jagamine.

- Tulevikus on ÕKRis plaanis läbi viia kaks korda aastas käsitöö erialasid tutvustav veebipõhine ümarlaud. Arvestades ka praktikaettevõtete esindajatelt saadud tagasisidet, on antud tegevus igati asjakohane.

Sisseastumisel toimub vestlus, mille käigus on võimalik potentsiaalse õppija erialavalikut suunata ning erialast sobivust testida: nt on kasutusel nn baasküsimused, et teadvustada õppijale erinevaid riske (nt soovitati potentsiaalsele õppijale hoopis teist kooli bussiliikluse hõreduse tõttu), testitakse õppija valmisolekut suure õpikoormusega toimetulekuks jms. Sisseastumisvestluse tulemusel on olnud ka erialast loobujaid. Alates 2021. aastast toimuvad täiskasvanud õppijate sisseastumisvestlused veebis, et kõik õpilaskandidaadid saaks vestlustel osaleda. Komisjon tunnustab ÕKR tegevusi õpilaskandidaatide erialavaliku toetamisel.

Õppekeskkond

HKHK arengukava 2016–2021 üheks oluliseks prioriteediks on õppekeskkonna ajakohastamine: digitaristu ja digitaalse õppevara soetamine ja arendamine ning õppebaaside ajakohastamine; koolil on olemas [digitaristu arengukava 2016–2020](#).

Kooli külastades jäi komisjoni liikmetel ÕKR õppekeskkonnast väga hea mulje: see on kaasaegne, remonditud ja kaunis, kujunduses on kasutatud käsitööd. ÕKR kasutuses on kolm hästi varustatud õppeklassi: käsitööklass, kangakudumise klass, märgtööklass ja kolm ladu. Käsitööklassides on kõigile kasutamiseks väljas ka lisamaterjalid (lõputööde mapid, meetoodilised mapid, näidistööd, esmane erialane kirjandus). Käsitööklassidesse pääseb ka ratastoolis õppija, kasutades selleks trepironijat.

Õppekeskkonda kohandatakse vastavalt muutuvatele vajadustele: nt kangakuduja osakutse eriala avamisel soetati lisaks kangastelgesid ning kääruud, kutsestandardi nõudest lähtuvalt osteti tikkimismasin ja seitse kudumismasinat. Igal aastal ostetakse raamatukokku lisaks õpikuid ning erialakirjandust; soetatakse uued, Eestis välja antud raamatud, regulaarselt käib ajakiri Käsitöö.

Koolil on eraldi kunstiklass, arvutiklassid, kaasaegselt sisustatud fotostuudio, mida saavad kasutada ka teiste erialade õppijad ning mis haakub väga hästi tootearenduse õppe-eesmärkidega: nt on seal erialaspetsialisti toel suurepärase võimalus tootefotode tegemiseks ja oma töödest portfoolio koostamiseks.

Kooli külastades tutvusid komisjoni liikmed Moodle keskkonnas olevate õppematerjalidega, mis olid asjakohased ja oskuslikult koostatud. Külastati ka tekstiilkäsitöö õppekaval õppijate tikkimise tundi: õppijad osalesid õppetöös aktiivselt, esitasid asjalikke küsimusi, täitsid õpetaja poolt antud praktilisi ülesandeid.

Tööohutuslane juhendamine toimub vastavalt kooli õppekorralduse eeskirjas sätestatule: mooduli alguses üldiste teadmiste andmisel ja jooksvalt vastavalt uute seadmete või kemikaalide kasutamisel. Õppeklassid on varustatud erinevate isikukaitsevahenditega (kaitseprillid, kummikindad), nende kasutamist jälgivad erialaõpetajad igapäevaselt ning annavad selles isiklikku eeskujut, nt märgtööde klassis, tekstiili trükkimisel. Pidevalt jälgitakse töökeskkonna ja seadmete vastavust tööohutusnõuetele. Käesolevast aastast kohustuslik töökeskkonna riskianalüüs on koostatud väga põhjalikult ja sisaldab ka ergonoomikat ja soovitusi kutsehaiguste ennetamiseks.

Koolis järgitakse keskkonnahoiu ja säästva arengu põhimõtteid: nt kasutatakse õppeprotsessis võimalusel kodumaist toormaterjali, tootmisjääke, taaskasutatud materjali.

Õppekavarühmas väärtustatakse sotsiaalsed keskkonda: õppijate tagasiside põhjal on õppijate ja õpetajate suhted head, õppijad hindavad kõrgelt õpetajate sõbralikkust ja õppijat toetavat suhtumist (õpetajad on motiveeritud abistama, kedagi ei jäeta oma probleemiga ükski), kursusekaaslaste omavahelised suhted on toetavad. Kool on õppijatele loonud suurepäraseid õpivõimalused ja nad tunnevad end ühtse kooliperena.

Õppijate käest küsitakse regulaarselt **tagasisidet** õppekeskkonna parendamiseks (nii rahuloluküsitluste kaudu kui jooksvalt): nt viltimistunnis pidas õpetaja õppijatega nõu, millist tooni materjale oleks vaja juurde tellida; õppijate vajadusi arvestades soetati luubid ja lisavalgustus, on suurendatud kangastelgede arvu; ruumipuuduse ilmnemisel hangiti lisalaudu. Õppijate keskmine rahulolu õppekeskkonnaga on perioodil 2016–2021 5-palli süsteemis kõrge: ehk 4,7 palli, eriti rahul ollakse iseseisva töö tegemise võimaluste ja ÕKR olmetingimustega.

Õppekorraldus

HKHK arengukava 2016–2021 üheks oluliseks prioriteediks on õppijakeskse õppe- ja praktikakorralduse arendamine: rakendatakse uusi õppevorme, võetakse kasutusele toetavaid digikeskkondi ja parendatakse praktikate korraldust.

Komisjon tunnustab ÕKR tegevust arengukava prioriteetide täitmisel nii **digipädevuste arendamisel kui digikeskkondade parendamisel**:

- 2017. a sügisest tööle asunud haridustehnoloog toetab nii õpetajaid kui õppijaid tehnilistes ja meetoodilistes küsimustes digitaalse õppevara loomisel ning digivahendite kasutamisel.
- Koroonapandeemia on kiirendanud e-õppe materjalide loomist ja erinevate e-keskkondade kasutuselevõttu. Koolikülastuse ajal demonstreeriti komisjoni liikmetele viimastel aastatel valminud e-õppe materjale, mis olid varasemalt koondatud Moodle ja nüüd Tahvli keskkonda.
- Vestluste käigus tõdesid nii õppijad kui õpetajad, et kuigi Covid-19 tingimustes kasutusele võetud e-õpe pole ennast praktilise õppe juures õigustanud, võiks nende teemade õpetamist, mis ei vaja füüsilist kohalolekut koolis ka edaspidi rohkem veebis läbi viia. Komisjon nõustub sellega ja leiab, et selline lähenemine võimaldab õppeaega paremini kasutada.
- Digipädevuste saavutamist toetavaid ülesandeid lõimitakse iseseisvate tööde lahendamisse, praktika aruande ja lõputöö koostamisse: nt on üks osa iseseisvast tööst interneti otsingul põhineva esitluse koostamine PowerPointis ja selle ettekandmine, kirjalikud tööd laetakse üles Google Drive keskkonda. Alates 2019. aastast koostatakse portfoolio Weebly keskkonnas, mis annab õppijatele väga hea stardipunkti oma erialase tegevuse laiemaks tutvustamiseks.

Õppekorraldusliku info edastamiseks kasutatakse kooli kodulehte, listide kaudu edastatud e-kirju või ka erakorraliselt õppegrupi FB gruppi.

Õppijate keskmine rahulolu õppekorraldusega on eneseanalüüsi põhjal perioodil 2016–2021 5-palli süsteemis 4,3 palli. Rahulolu trende on keeruline välja tuua, sest hinnatava perioodi sisse jääb ka koroonapandeemia periood.

Iseseisvate tööde juhendamiseks kasutavad õpetajad erinevaid lähenemisi: lisaks koolis toimuvatele kohtumistele võib juhendamist läbi viia ka telefonitsi, veebis või individuaalselt kirjalikult. Õppijad väljendasid vestluses üksmeelselt seisukohta, et kõik nende iseseisva tööga seotud probleemid saavad lahenduse ja õpetajad on motiveeritud neid abistama, kui vaid õppija näitab üles omapoolset aktiivsust.

Praktiline õpe toetab komisjoni hinnangul õpiväljundite saavutamist ja õppija arengut:

- Praktilise õppe tunnis õpetatakse esmalt selgeks töövõtted ja uued tehnoloogiad, siis koostatakse kavand/tööjoonis/tööjuhend ning iseseisva tööna toimub töövõtete omandamine.
- Moodulites tehtavad praktilised tööd on valitud nii, et praktilise tegevuse käigus valmiks erinevad käsitöösemed (nt Haapsalu sall, kirikindad, kaltsuvaip), rakendatakse säästliku mõtteviisi (nt tehakse võimalikult vähe tööproove).

Praktikaprotsess on komisjoni hinnangul korraldatud süsteemselt ning seda on parendatud sisehindamise ja tagasiside tulemustest lähtuvalt:

- Alates 2019. aastast töötab koolis praktikakoordinaator, kelle ülesandeks on praktikakorralduse ülekoolline ühtlustamine ning kooli ja ettevõtete vahelise koostöö korraldamine.
- Koolile omistati 2019/20 konkursi “Praktikaprotsessi tunnustamine kutse- ja kõrghariduses” raames praktikasüsteemi kvaliteedimärk aastateks 2020-2024; praktikadokumentatsioon on süstematiseeritud ja viidud Google Drive’i rühmapõhistesse kaustadesse.
- 2019. aastal töötati praktikaprojekti käigus välja ja piloteeriti 3-osalist praktikamudelit kangakuduja ja tekstiilkäsitöö erialadel, mille tulemusena rakendatakse nüüd lisaks kooli- ja ettevõttepraktikale ka iseseisva töö praktikat. See on omakorda lisanud paindlikkust praktika sooritamisel ja vähendanud õppijate väljalangevust. Kõigi kolme praktika kokkuvõtted ja analüüsid kajastuvad ühes praktikaaruandes, mille keelelisele korrektsusele ja vormistamisele pööratakse suurt tähelepanu.

Õppijal on praktikaprotsessis kande roll: ta leiab ise praktikaettevõtte ja koostöös praktikaettevõtte juhendajaga seab endale ka konkreetseid praktika eesmärgid. Õppijatel on võimalik sooritada avatud perioodiga praktika igapäevatöö kõrvalt. Praktika käigus peavad õpilased elektroonilist päevikut, mis tagab selle, et juhendaja on toimuvaga kursis ja saab jooksvalt praktika tegevusi hinnata.

Kool toetab praktikaettevõtete juhendajad praktikaprotsessis: 2018. aasta novembris toimus juhendajatele koolitus; toimuvad regulaarsed vestlused uute juhendajatega. Praktikaettevõtetele küsitakse tagasisidet praktikandi ettevalmistuse ja hakkamasaamise kohta suuliselt ja/või küsimustikuga, peamise tagasiside praktikabaasile annavad aga õppijad oma aruandes või rahuloluküsitluse raames. Õpetajad peavad praktika esitlemisel saadavat informatsiooni oluliseks õppetöö parendamise sisendiks.

Praktikaettevõtted on rahul praktikantide erialaste oskustega, mis näitab, et praktika eelduseks olevate ainete õpiväljundid on õpingute vältel saavutatud. Õppijad ja vilistlased hindavad praktikakogemust kõrgelt ja kinnitavad, et selle kaudu saavad nad kujundada oma edasist elukutsevalikut toetavat individuaalset õpiteed.

Vestlustes praktikaettevõtete esindajatega paistis välja ebaühtlane arusaam praktikakorraldusest ja -eesmärkidest. Kogenumad praktikajuhendajad olid kursis protsessi ja nõudmistega, värskemad koostööpartnerid olid ebalevamad. Samas väljendati arvamust, et kuna praktikate juhendamist ei tasustata, ei ole ettevõtjad huvitatud ka sellega seotud suuremast töökoormusest. Osad praktikaettevõtted ootavad koolilt praktika pikemaajalist etteplaneerimist, mis võimaldaks paremini tööd korraldada nii kooli kui ka praktikaettevõtte jaoks.

Komisjon soovib pöörata rohkem tähelepanu praktikaettevõtete teavitamisele praktika eesmärkidest ja muuta praktika korraldamise protsessis suhtlemist ettevõtetelega süsteemsemaks.

Peamiseks **välispraktika baasiks** on kujunenud Oulu Ametikool Soomes, sest seal on võimalik praktiseerida just käsitööerialaga seonduvat. Perioodil 2016-2019 on osalenud välispraktikal 12 ÕKR õppijat. Komisjon tunnustab välispraktika raames kasutatavat blogi vormi, mis töötab samaaegselt nii praktikapäevikuna kui ka avalikkusele suunatud õpinguid tutvustava teabekanalina.

ÕKR õppijate rahulolu praktikakorraldusega on kõrge: keskmine hinnang perioodil 2016–2020 5-palli süsteemis on 4,2 palli.

Õppekavarühmas omandavate **erialade lõpetamiseks** on vajalik teha lõputöö, mille kaitsmine on ühtlasi **kutseksam**. See korraldatakse koostöös Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liiduga. Õppijad saavad piisavalt pikalt ette teada lõputööle esitatavad nõuded ning tutvuvad ka varasemate lendude vastavate sooritustega. Vilistlased tõid vestluses välja, et õpetajad suunavad nõustamise käigus õppijaid valima sobiva sisu ja mahuga lõputöö teemat ning toetavad juhendamise ja nõustamisega töö

koostamise protsessi algusest lõpuni. Kutseksamite sooritamine on ÕKRis väga hea, hindamisperioodi jooksul ei ole kutseksamit sooritanud vaid üks õppija 2021. aastal. Komisjoni hinnangul toetab õppeprotsess kutseksami sooritamist, õpilaste lõpetamise protsess on süsteemselt korraldatud ja tulemuslik.

Õppesisu, -metoodika ja hindamine

Õpiväljundite saavutamiseks kasutavad õpetajad täiskasvanud õppijale sobilikke aktiivõppe meetodeid: nt lõimitud õpiülesandeid, projektõpet, rühmatööd, õppekäike. Sobiliku meetodi valikul lähtub õpetaja muuhulgas õppegrupi eripärasest ja õppijate individuaalsetest vajadustest, aga ka õppe kaasajastamise vajadusest: nt koostatakse silmuskudumise mustrikskeeme programmis Chartographer, lihtsamaid kangakudumise kavandeid aga Excelis.

Tekstiilkäsitöö erialal on pikaajaline traditsioon kasutada mitme mooduliga seotud **õpiülesandeid**, et vähendada õppetööde arvu ja optimeerida ajakasutust: nt kompositsiooni tunnis õpitakse kavandama kudumeid, õmblemise tunnis konstrueeritakse kudumile vajaminevad lõiked, silmuskudumise tunnis kootakse kudum valmis ning tekstiilitoodete teenuste ja turunduse tunnis õpitakse oma toodet fotografeerima, kodulehel esitlema ja turundama. Ka vestlusel osalenud õppijad rõhutasid, et lõimitud õpiülesanded aitavad aega optimaalselt kasutada ja jõuda parima õpitulemuseni.

Pikaajalise traditsiooniga õppemeetod on ka **projektõpe**, mille käigus õpetatakse mooduleid sidusalt, hinnatakse korraka mitme mooduli õpiväljundeid ning tagatakse, et õppijal tekib terviklikum arusaam õpitavast. Toote kavandamine on jaganud etappideks ja iga etapi lõpus arutatakse õppijaga individuaalselt läbi tema töö tugevused ja arenguvajadused ning seatakse uued eesmärgid töö jätkamiseks. Ühisprojektide hindamisel paneb iga õpetaja oma juhendatava osa eest eraldi hinde. Õppeperioodi lõpus toimival ühisnäitusel toimub suuline arutelu, mille käigus õppijad analüüsivad oma tegevust ja saavad ka teistelt tagasisidet. Näiteks valmisid projektõppena õmblemise ja tekstiilrüki õpetajate ja õpilaste koostöös kooli meened (põlled, käterätt); 2018. ja 2021.a. toimusid pakutrüki abil loodud tekstiilide näitused. Vestlusel õppijatega selgus, et nad hindavad sellist lähenemist kõrgelt.

Õppija õpitulemuste **hindamine ja tagasisidestamine** on pidev protsess ning seda tehakse koostöös õppijaga. Kujundav hindamine toimub kogu õppeprotsessi vältel: õpetajad jälgivad tööde valmimist ja annavad vajadusel tagasisidet koheselt või mooduli lõppedes (sh ühisprojektide puhul). Samuti suunatakse õppijaid ise oma töid hindama ja analüüsima ning vajadusel kursusekaaslasli juhendama.

Kutsevõistlusi käsitöövaldkonnas ei toimu, kuid kool toetab õppijate osalemist erialastel sündmustel: nt õpilastööde näitusel, alates 2014. aastast toimuvatel korralistel lõputööde näitustel, Valge Daami laadal ja Mardilaadal. Ajakirjas Käsitöö on ilmunud õppijate töid tutvustavaid artikleid. Vilistlased töid välja, et nad on osalenud oma koolitöödega peale kooli lõpetamist Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu korraldatavatel konkurssidel.

Tugiteenused

Õppetööd toetavad õpiabi- ja tugiteenused on määratletud kooli arengukavas 2016–2021 oluliseks prioriteediks, et vähendada täiskasvanud õppijate seas õpingute katkestamist.

ÕKR eneseanalüüsist selgus, et oluline mõju väljalangevuse vähendamisele on õppijate õpiabi vajaduse võimalikult varajane väljaselgitamine ja seetõttu on ÕKRis igale õpperühmale määratud rühmajuhendaja, kes on abivajaduse esimene märkaja ning õppija probleemide lahendaja ja vajadusel vahendaja.

ÕKR õpetajad selgitasid vestlusel, et ÕKR HEV-õppija on eelkõige see inimene, kes mingil põhjusel (puue, probleemid, haigus jms) ei saa õppekeskkonnas hakkama ning seetõttu on nii ÕKR õpetajate kui ka komisjoni hinnangul tõhusaks toetusmeetmeks paindlik, õppija individuaalseid vajadusi arvestav õppekorralduse ja -meetodite valik: nt rakendati 2016–2021 kolmele ÕKR õppijale

individuaalse õppetöö graafikut ja kolmele õppijale koostati individuaalne mooduli õppekava (kangakudumine, õmblemise põhialused); on kompenseeritud sõidukulusid ja abistatud ajaplaneerimisel; kesiste IT-oskustega õppijale määrati kooli poolt abiõpetaja ja anti kasutada lisavahendeid. Vajadusel kohandatakse õppekeskkonda õppija erivajadusest lähtuvalt: nt trepironija ratastooliga õppijale, privaatne õpiruum keskendumisraskustega õppijale, allergiavabade materjalide kasutamise võimalus. Andekatele õppijatele püütakse läheneda maksimaalselt personaalselt, andes talle nt eriülesandeid või teiste õppijate juhendamist.

Koolis tegutseb nõustamiskeskus NÕUKE, kus töötavad õppenõustaja, koolipsühholoog ja sotsiaaltöötaja ning kellega teevad ÕKR õpetajad koostööd: nt toimuvad kord viie nädala jooksul õppenõustamiskomisjonide koosolekud, kus osalevad ka PKO õpetajad, rühmajuhendajad ja NÕUKE töötajad ning kus arutatakse õpiabiga seonduvaid probleeme ja meetmeid.

Õppijate keskmine rahulolu tugimeetmetega perioodil 2019–2021 oli 5-palli süsteemis 4,3 palli; eriti kõrgelt hinnatakse paindlikke õppimisvõimalusi ja rühmajuhendaja toetust.

Komisjon tunnustab ÕKR tegevusi õppijate paindlikul ja individuaalsel toetamisel.

Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine (VÕTA) on koolis reglementeeritud VÕTA korraga. VÕTA koordinaator teavitab VÕTA võimalustest õppijaid õppeaasta alguses ning nõustab õppijaid VÕTA arvestamisel individuaalselt. VÕTA võimalusi tutvustatakse ka potentsiaalsetele õpilastele. ÕKR on VÕTAt rakendatud mõnel juhul: üle on kantud nt karjääriplaneerimise moodul ja õmblemise alusõppe moodul. Koolis on kavandatud VÕTA protsessi ümberkorraldamine ja mitmetasandilise VÕTA rakendamine.

ÕKR esitatud andmetest **lõpetajate tööle rakendumise** kohta (ametlikud küsitlused perioodil 2016-2021) nähtub, et vilistlaste hõivatus põhikohaga käsitöö toodete valmistajatena on tagasihoidlik (erialal töötab 16-25% lõpetanutest), samas silmuskudumise ja tekstiilkäsitöö erialade lõpetajatest ligi pooled teevad kodus käsitööd müügiks ning 26% silmuskudumise eriala lõpetajatest on põhitöö kõrvalt ettevõtjad. Eriala lõpetanutest pole keegi töötu, valdavalt töötatakse mõnel teisel erialal. Lõpetajate tööturul rakendumise statistika kinnitab ÕKR eneseanalüüsis välja toodud infot, et erialadel domineerivad 25+ vanuses õppijad, kes on eelnevalt juba mingi teise eriala omandanud, õppima tullakse mh soovist tugevdada oma professionaalseid oskusi senise töö kasuks (õmblejad, õpetajad, muuseumitöötajad jne) või soovist alustada ettevõtlusega käsitöö valdkonnas. Seega loovad ÕKR lõpetajad olulist lisandväärtust ka muul moel kui ainult käsitöö toodete valmistajatena.

Hindamisperioodil on jätkanud **erialaseid õpinguid** kõrgkoolis neli ÕKR lõpetajat, teises kutsekoolis üks lõpetaja ning HKHK-s 9 lõpetajat, mis on komisjoni hinnangul hea tulemus ning näitab õppekavade jätkusuutlikkust.

ÕKR lõpetanute arv võrreldes alustanutega (väljalangevus) on läbi aastate püsinud üsna stabiilne, suuremaid kõikumisi ei esine. Õpingud on perioodil 2016-2020 katkestanud 4-7 õpilast õppeaastas (9-23%), suurim oli katkestajate osakaal 2016/2017 õppeaastal, kui ka õppijate koguarv oli väiksem. ÕKR eneseanalüüsi kohaselt on õppijate väljalangevus õppetöölt kõige suurem 2-aastaselt tekstiilkäsitöö erialal, peamisteks põhjusteks on terviseprobleemid ning töö ja õpingute ühildamise keerukus.

Järeldused

Tugevused

- Õppekavarühma potentsiaalsed õppijad on õppimisvõimalustest informeeritud asjakohaste infokanalite ja toimivate toetavate tegevuste kaudu, nende erialavalik on tänu süsteemsele sisseastumisvestlusele valdavalt teadlik.

- Õppekavarühma õppekeskkond on kaasaegne, renoveeritud ja esteetiline ning õpiväljundite saavutamiseks on loodud head tingimused. ÕKRis väärtustatakse sotsiaalset keskkonda, sisekliima on positiivne ja motiveeriv. Õpetajad ja õppijad hindavad õppekeskkonda kõrgelt.
- Õppekorraldus, sh praktiline õpe ja praktikakorraldus on ÕKRis läbimõeldud, paindlik ja õppijakeskne ning toetab igati õppijate arengut ja õpiväljundite saavutamist.
- Õpiväljundite saavutamiseks kasutatakse täiskasvanud õppijale sobilikke aktiivõppe meetodeid, mille valikul arvestatakse nii õppegrupi kooslust/eripära kui ka õppijate individuaalseid vajadusi. Erilist esiletõstmist väärrib komisjoni hinnangul lõimitud õpiülesannete ja projektõppe pikaajaline ja õigustatud kasutamine.
- Tugimeetmete kasutamine arvestab õppijate eripära, on paindlik ja asjakohane.
- Õppeprotsess toetab kutseeksami sooritamist, lõpetamise protsess on süsteemselt korraldatud ja tulemuslik.

Parendusvaldkond ja komisjoni soovitused

- Vestlustest praktikaettevõtete esindajatega ilmnes ebaühtlane arusaam praktikakorraldusest ja -eesmärkidest. Komisjon soovib suhelda tihedamalt praktikabaasidega, sest pikaajalisem praktikate ette planeerimine aitab tõhustada praktikakorraldust ja toetada praktika sisuliste eesmärkide saavutamist.

Arenguvõimalused

- Komisjon soovib ka edaspidi jätkata veebipõhiselt nende teemade õpetamist, mis ei vaja õppijate füüsilist kohalolekut koolis, sest selline lähenemine võimaldab õppeaega paremini kasutada.
- Õppekavarühma õppimisvõimaluste täiendavaks populariseerimiseks ning stabiilse õppijate arvu tagamiseks soovib komisjon tutvustada laiemalt käsitöö erialal omandatud oskuste kombineerimist teiste kutsealadega (nt erineval elualadel tegutsevate vilistlaste kogemuste jagamine).

3.3 Õpetajad¹

Hindamiskriteeriumid

1. õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud.
2. õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavade, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.

Analüüs

Õpetajate kvalifikatsioon

Eneseanalüüsi põhjal töötab ÕKRis 13 õpetajat, kellest 11 on kutseõpetajad; 6 õpetajat on sooritanud oma õpetataval erialal kutseeksami, 3 õpetajat omab kutseõpetaja tase 6 kvalifikatsiooni, üks õpetaja omab kutseõpetaja tase 7 kvalifikatsiooni, 1 õpetaja omandas hinnataval perioodil doktorikraadi ning

¹ Õpetajad on antud dokumendi kontekstis kõik õppekasvatusala töötajad (sh praktilise töö juhendajad, praktikajuhendajad koolis jt)

üks õpetaja omandab kõrgharidust Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledžis käsitöetehnoloogiate ja disaini erialal; 4 õpetajat on käinud hinnataval perioodil stažeerimas Eesti ettevõtetes ning välismaal, 6 õpetajat töötab paralleelselt õpetajatööga erialasel tööl või omab enda ettevõtet. Komisjoni hinnangul tagab õpetajate kvalifikatsioon ÖKR õppeprotsessi kvaliteedi.

Õppetöö mitmekesistamiseks ja õppijate arengu toetamiseks kaasatakse õppetöösse külalisõpetajaid (erialapraktikud): nt kaasati 2019-2021 neli erialapraktikut, kellest 3 õpetasid erialaaineid ja 1 ettevõtlusega seotud teemasid.

Külalisõpetajate kaasamine sai võimalikuks PRÕM projekti kaudu. Külalisõpetajaid toetab õppeprotsessis ÖKR juhtõpetaja. Vestlusel osalenud külalisõpetaja mainis, et ta on väga rahul ÖKR poolse toetusega: on olemas haridustehnoloogiline tugi, teda kaasatakse ÖKR arendamisesse/töökoosolekutele, tunniplaani koostamisel arvestatakse tema võimalustega jms. Nii komisjoni, õppijate kui ka vilistlaste hinnangul toetab külalisõpetajate kaasamine õppijate arengut. ÖKRis plaanitakse edaspidi kaasata rohkem ka ettevõtluse ja turunduse teemasid õpetavaid erialapraktikuid.

Õppijate rahulolu õpetajate professionaalsusega on kõrge: keskmine hinnang perioodil 2016-2020 oli 5-palli süsteemis 4,6 palli. Õppijad hindavad kõrgelt omandatud erialalaseid oskusi ning õpetajate professionaalset ja toetavat suhtumist.

Õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng

ÖKR õpetajate arendamine lähtub kooli arengukava prioriteetidest, ÖKR vajadustest ja õpetajate eneseanalüüsi tulemustest (selguvad arenguvestlusel) ning toimub koolitus- ja stažeerimiskava alusel, mille koostab PKO juhataja koostöös ÖKR juhtõpetajaga.

Komisjoni hinnangul on ÖKR õpetajate arenguvõimalused asjakohased ja mitmekesised ning toetavad õpetajate professionaalset arengut.

Õpetajate koolituskavas on nii hinnatava ÖKR põhiseid kui ka ÖKRde üleseid koolitusi, lisaks on seal kajastatud õppekäigud. Need on ÖKR õpetajate seas väga soositud, sest aitavad muuhulgas ka laiendada silmaringi: nt külastati 2016 Stockholmi mööbli- ja valgustusmessi, 2018 Victoria ja Alberti ning Ajaloo muuseumit Londonis, 2018 Vilniuse käsitöömessi; 2019/2020 õppeaastal õppekäike koroonapandeemia tõttu ei toimunud.

Vestlusest õpetajatega selgus, et nad hindavad kõrgelt ka **stažeerimist ettevõttes**, et omandada kaasaegseid ametialaseid oskusi, tutvuda uudse tehnoloogiaga ja saada vajalikku teavet õppeprotsessi arendamiseks. Perioodil 2017-2019 oli õpetajatel võimalik stažeerida tänu PRÕM projektile, 2020-2022 on kavandatud jätkuprojekt. Neli ÖKR õpetajat on stažeerinud nii Eestis kui välismaal: nt Rahvusoper Estonia värvikojas, Kõrgemas Kunstikoolis Pallas (kangakudumine), Erasmus+ programmi õpirände raames Prantsusmaa kutsekoolis Lycee Professionel De L'ameublement.

Stažeerimise tulemuslikkust analüüsib õpetaja stažeerimise aruandes ja iga-aastases eneseanalüüsi aruandes ning koostöövestluse käigus PKO osakonna juhatajaga. Analüüsi tulemusel on nt õppeklassi soetatud uusi õppevahendeid ja rakendatud uusi õppemeetodeid.

Stažeerimise ja koolituse kogemusi jagavad õpetajad osakonna koosolekutel. Eneseanalüüsist ja vestlusest juhtõpetajaga selgus, et koolitustel omandatu vajab süsteemsemat rakendamist õppeprotsessis. Selleks, et kasutada maksimaalselt ära häid kogemusi, toetab komisjon ÖKR poolt kavandatud tegevust planeerida õpirände jt koolituskogemuste jagamiseks regulaarne aeg, vajadusel muutes õppetöö korraldust, ning soovib nt korraldada kord kvartalis ÖKR siseselt meetodikapäevi parima kogemuse vahetamiseks.

Kooli **haridustehnoloog** toetab õpetajaid digitaalse õppevara loomisel ning digivahendite kasutamisel: nt iganädalased nipinurgad, individuaalsed konsultatsioonid, igakülgne abi õppematerjalide koostamisel; õpetajad hindavad haridustehnoloogi tuge kõrgelt.

ÕKR kahe viimase aasta tegevusaruannetes on e-keskkondade ja e-õppe materjalide loomine ja kasutamine olulisel kohal: nt on alates 2021.a. on erinevates e-keskkondades olevad materjalid lingitud õppeinfosüsteemi Tahvel, et hõlbustada infoliikumist ja e-õppe materjalide kasutust. Alates 2018/19 õppeaastast on õpetajatel võimalik kasutada kooli tehnilisi vahendeid õppevideote loomiseks ja veebitundide läbiviimiseks.

Õpetajad on osalenud mitmetel digioskusi arendavatel koolitustel: nt koolitussari Õppimine kogukonnas, mille järgselt hakkasid Google ühisdokumente kasutavad õpetajad oma oskusi jagama ka õppijatega. 2018/2019 õppeaastal õppis üheaastasel kursusel "Praktiline haridustehnoloogia" viis ÕKR õpetajat, mille tulemusel paranesid õpetajate digioskused ja selle tulemusel omakorda õppijate praktikadokumentide vormistamine ja esitluste koostamine. ÕKR põhikohaga õpetajad on koostanud erinevat digiõppevara ja e-õppe materjale, mis arendavad õppijate iseseiva töö oskusi ja mitmekesisistavad õppetööd.

Õpetajate metoodiliseks toetamiseks korraldatakse koolis ülekoollisi (sise)koolitusi, kus saavad soovi või vajaduse korral osaleda ka külalisõpetajad: nt on toimunud praktikajuhendajate koolitus, koolitused muutunud õpikäsitusest ja väljundipõhisest hindamisest, õppeinfosüsteemi Tahvel võimaluste kasutamine ning digipädevuste arendamine jpm.

Õpetajate omavaheline koostöö on ÕKRis korraldatud asjakohaste tegevuste kaudu ning komisjoni hinnangul toetab selline lähenemine õpetajate erialast arengut ja meeskonnatööd:

- töökoosolekutel planeeritakse õppeaasta tegevusi: nt õppegrupi erisustega arvestamine, integreeritud õpiülesanded, praktilised õppetööd, vajalikud muudatused rakenduskavades jms;
- moodulite ülene koostöö (eelkõige kombineeritud õpiülesanded ja projektitööd), mis aitab vähendada õppijate õpikoormust, mitmekesisistab õppetööd ja aitab kaasa väljalangevuse vähendamisele;
- õppijatele korraldatakse e-õppe päevi, et õpetajad saaksid tegeleda nt rakenduskavade uuendamisega, arutada osakonna eelarvet, koostada õppeaasta tegevuskava jms;
- koostöös piirkonna käsitööttevõtete ja organisatsioonidega korraldatakse erinevaid käsitöövaldkonda edendavaid tegevusi: nt valmistati koostöös Läänemaa Muuseumiga Iloni Imedemaale Ilon Wiklandi illustratsioonidest inspireeritud eralduspanoo/kardin; koostöös Haapsalu Käsitööseltiga ning ERKLga korraldati 2018.a. üle-eestilised XXIII Käsitööpäevad "Tehtud Haapsalus"; koos õppijatega osalevad kutseõpetajad regulaarselt Haapsalu linna jõululaadal, suvisel Valge Daami laadal ning Mardilaadal.

Käsitöövaldkonna arendamiseks osalevad ÕKR õpetajad aktiivselt erialastes võrgustikes ja tegevustes, mis on oluline prioriteet ka PKO osakonna tegevuskavas: nt SA Innove tekstiilkäsitöö õppekava väljatöötamise töörühm, kogemuste vahetamise seminarid; rahvusvaheline koostöö ja õpiränne (Soome, Prantsusmaa).

ÕKR käivitas 2012.a. Mardilaadal praktikabörsi, mis on senini populaarne käsitöö erialast huvitatute seas ja võimaldab muuhulgas propageerida ka käsitöö eriala õppimisvõimalusi.

Eesti Rahvakunsti- ja Käsitöö Liiduga koostöös toimuvad ÕKR erialadel kutseksamid, mille käigus saavad ÕKR õpetajad mh komisjoni liikmetelt objektiivset tagasisidet õppetöö parendamiseks: nt pööratakse nüüd suuremat tähelepanu portfolio koostamisele, on vähendatud kirjalikus lõputöös nn ajaloolist osa ning suurendatud tootearenduse mahtu.

Õpetajate keskmine rahulolu arenguvõimalustega perioodil 2019-2021 on 5-palli süsteemis 4,4 palli, mõningane langus hinnangutes toimus 2019/2020 õppeaastal, sest koroonapandeemia piirangute tõttu olid koolitusvõimalused piiratud. Vestlusel õpetajatega rõhutasid kõik osalenud, et nende professionaalne areng on kooli/ÕKR poolt igati toetatud.

Järeldused

Tugevused

- Õppekavarühmas töötavad kvalifitseeritud, pädevad ja pühendunud õpetajad. Õppetöö mitmekesistamiseks ja kaasajastamiseks kaasatakse õppetöösse külalisõpetajaid (erialapraktikud).
- Õpetajatele pakutakse mitmekülgseid arenguvõimalusi: nt koolitused, stažeerimine, õpiränne, õppekäigud, koostegevused, osalemine erialavõrgustikes ning õpetajate rahulolu arenguvõimalustega on kõrge.
- Õpetajad tegutsevad ühtse meeskonnana ning teevad tulemuslikult koostööd õppeprotsessi läbiviimisel ja parendamisel.
- Õppekavarühma õppijate ja tööandjate rahulolu õpetajate professionaalsusega on kõrge.

4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused käsitöö õppekavarühma osas

Peamised järeldused

Tugevused

- Kehtivate õppekavade arendamine on õppekavarühmas eesmärgistatud ja süsteemne. Selgelt teadvustatud tegevused õppekavade arendamisel on suunatud mitmekülgsete oskustega käsitöölise ettevalmistamisele, ettevõtlusoskuste arendamisele ja käsitööettevõtja karjääri kujundamisele.
- Õppekavarühmas on leitud võimalused tasuta täienduskoolituse kursuste pakkumiseks käsitööettevõtjate sihtrühmale, toetades sellega oluliselt ettevõtlusoskuste arengut valdkonna ettevõtjate hulgas.
- Õppekorraldus (sh praktikakorraldus) ning õppe sisu, -metoodika ja hindamiskriteeriumid on õppekavarühmas läbimõeldud, asjakohased, paindlikud ja õppijakesksed ning toetavad nii õppijate arengut kui ka õppekavade õpiväljundite saavutamist. Erilist esiletõstmist väärib lõimitud õpiülesannete ja projektõppe pikaajaline ja tulemuslik kasutamine.
- Õppekavarühma õppekvaliteedi väga head taset näitab professionaalsete õpetajate olemasolu, kutseeksami sooritamise kõrge tase, õppijate rahulolu ning käsitööettevõtjate positiivsed hinnangud õppekavarühma õppijate teadmiste ja oskuste tasemele.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus

- Õppekavarühmas tegeletakse jooksvalt kehtivate õppekavade rakenduskavade uuendamisega, kuid uuendatud rakenduskavad ei ole kodulehelt leitavad. Komisjon soovib pöörata tähelepanu rakenduskavade ajakohastatud versioonide avalikule kättesaadavusele kodulehel ning vaatamata tehnilistele probleemidele õppeinfosüsteemiga Tahvel avalikustada hetkel kehtivad rakenduskavad mõnda teist tehnilist lahendust kasutades.
- Vestlustest praktikaettevõtete esindajatega ilmnes ebaühtlane arusaam praktikakorraldusest ja -eesmärkidest. Komisjon soovib suhelda tihedamalt praktikabaasidega, sest pikaajalisem praktikate ette planeerimine aitab tõhustada praktikakorraldust ja toetada praktika sisuliste eesmärkide saavutamist.

Arenguvõimalus

- Vestlustest erinevate osapooltega selgus, et arusaam uute õppekavade arendamise fookuse osas on õppekavarühmas erinev. Komisjon soovib korraldada laiem aruteluring/ümarlaud, kuhu on kaasatud erinevate osapoolte esindajad (nt käsitöövõtted, vilistlased, õpetajad, kutset omistav organisatsioon, teised kutsekoolid), et analüüsida ühiselt, mis tasemel ja missuguseid õppekavasid on mõistlik piiratud ressursside tingimustes eelisarendada.